

takt, hvormed man mødte den nationale modstander. Svendsens bog giver et livfuldt indtryk af denne situation i det vanskeligste hjørne af landsdelen, samtidig med at den bringer glimt fra den vestslesvigske hverdag.

Nicolai Svendsen blev i 20'erne stærkt optaget af det internationale samarbejde om mindretalsproblemerne, mindretallene imellem og inden for Folkeforbundet. Han deltog aktivt i dette arbejde og i sine optegnelser har han fastholdt sine erindringer fra denne virksomhed. Derved giver han et lille, men direkte oplevet og derfor interessant bidrag til belysning af det mellemfolkelige arbejde, der udfoldedes i mellemkrigstiden, indtil det kvaltes i 30'ernes politiske og sociale kriser.

Som bidrag til det første ti-års historie efter genforeningen er Svendsens efterladte optegnelser af betydelig interesse.

H. P. Clausen

Anders Bæksted: Danske indskrifter. En indledning til studiet af dansk epigrafik. (Dansk historisk Fællesforenings håndbøger, 1968). 112 s. plancher.

Den historiske hjælpevidenskab, epigrafikken, giver sig af med at læse og tolke indskrifter. Dette er ikke således at forstå, at den beskæftiger sig med enhver form for skrift; man sondrer mellem forskellige hjælpediscipliner alt efter, hvilken art materiale indskriften er skrevet på. Alt, hvad der er prentet på papir, pergament etc., hører under palæografien; epigrafikken tager sig af det, som er skrevet på »fast og varigt materiale«, dvs. sten, metal, træ o. l.

Herfra må dog atter undtages møntindskrifter og seglindskrifter, som behandles af numismatikken og sfragistikken.

Lokal dansk epigrafik har ikke været meget dyrket, når der ses bort fra studiet af runeindskrifter, i forbindelse med hvilket bl. a. nærværende bogs forfatter, dr. Anders Bæksted, har indlagt sig fortjeneste. I 1959 oprettedes imidlertid Nationalmuseets epigrafiske laboratorium, og denne videnskabsgren kan fra da af regnes at have sine selvstændige udøvere i Danmark.

Nogle kunne måske spørge, om en særlig indsats på dette område nu også er påkrævet. Det turde den være, for så vidt den dyrkes som skildret af dr. Bæksted. Laboratoriet har stillet sig den første opgave at registrere det samlede materiale af danske indskrifter. Enhver historiker, som har søgt efter en gravstensindskrift i time- eller dagevis, vil prise dette initiativ.

Derimod kan det forekomme umådeholdent, at man tænker sig at fortsætte med:

»Omfattende og detaljerede skrift- og bogstavhistoriske undersøgelser på epigrafikkens specielle område.

De mangfoldige udaterede indskrifers kronologiske placering på basis af typologisk, sproglig, historisk og personalhistorisk sammenligning med det sikkert daterede materiale.

Den kultur- og litterærhistorisk meget vigtige undersøgelse af de forskellige indskriftsgrupperes formsprog, citatbrug o.s.v.

Opstilling af leksikalt ordnede samlinger af indskrifternes danske, latinske og tyske ordforråd.

Personalhistoriske registre på grundlag af de i indskrifterne omtalte personers navne«.

At den almindelig historieforskning har brug for epigrafikken, er dog givet. Navnlig i forbindelse med århundrederne før bogtrykkerkunsten er specialkendskab til indskrifternes bogstavformer en forudsætning for læsningen af dem. Vejledning ved sådanne studier har hidtil, når det gjaldt særlige danske forhold, været svær at finde; (en trøst har det dog været, at middelalderens danske skrift følger de almindelige europæiske forbilleder ret nøje). Den foreliggende håndbog afhjælper til fulde dette savn, om end forfatteren i overdreven beskedenhed karakteriserer den ikke som en lærebog, men som en foreløbig indledning. Gennem en grundig gennemgang af eksempler (illustreret med 66 fortrinlige fotografiske gengivelser) gøres skriftens udvikling særdeles anskuelig. Et afsluttende afsnit om teknikken, specielt anvendelse af fotografering, ved læsning af indskrifterne vil utvivlsomt være mangen en amatør epigrafiker til stor glæde.

Helge Paludan

Sjællandske retsbetjentarkiver indtil 1919. Frederiksborg amt I. Foreløbige arkivregistraturer udgivet af Landsarkivet for Sjælland m. m. (1968). 186 s.

Det sjællandske landsarkiv udgiver i disse år en række dupliserede, foreløbige arkivregistraturer over retsbetjentarkiverne frem til retsreformen i 1919. I denne nyttige serie foreligger nu som det femte hefte første del af registraturen over Frederiksborg amt. Heftet omfatter alle amtets retsbetjentarkiver med undtagelse af arkivet for Helsingørs byfoged-embede. Dette arkiv vil senere få sin egen registratur, og det vil blive et af de arkiver, der skal bevares fuldstændigt, uden kassationer.

Den foreliggende registratur er bygget op efter samme mønster som er valgt for hele serien. Der er korte oversigter over de enkelte birkers administrative historie, lister over birkedommerne og lister over skriverne. Disse oplysninger er anbragt foran hver af de enkelte arkivgrupper. Desuden er bindet, til støtte for brugeren, forsynet med en fortegnelse over Frederiksborg amts sognes fordeling på retskredsene fra o. 1600 til 1919.

Det kan ikke fremhæves nok, hvor værdifulde og nyttige alle hjælpemidler til arkivbenyttelse er. Derfor bør den flid, hvormed flere arkiver i disse år udarbejder sådanne vejledninger, i højeste grad påskønnes. Det viser sig ved hver ny-udgivelse, at stof, der ikke umiddelbart lader sig finde, nu bliver tilgængeligt. Hvem ville f. eks. gætte, at hundeprotokollen for Frederiksværk birk for årene 1870-1926 læst bagfra indeholder protokollen for byens valgbestyrelse 1855-64?

H. P. Clausen

Chr. Bruun: Danske uniformer. 2. og 3. samling 1837. (Forlaget Zac, fotooptryk 1968) 49 og 64 plancher.

Den i forrige bind s. 622 omtalte ny-udgave af Bruuns uniformsværk foreligger her med bind 2, der rummer 2. og 3. samling. 2. samling bringer uniformer for hofetaten og de forskellige civiletater, mens 3. samling dækker de borgerlige korps landet over. Bogen er et væsentligt kilde-skrift, eller i hvert fald en bekvem genvej til et sådant, idet man ikke fritages for at skulle benytte original-udgaven. I nærmeste fremtid vil følge det sidste bind med farvebeskrivelser m. m.

Vagn Dybdahl